

SEKTÖREL
DİPLOMASİ
KANALLARI

TASAM
TÜRKİYE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

İNSANİ DİPLOMASİ

Sektörel
Diplomasi
İnşası

STRATEJİK VİZYON BELGESİ

İNSANİ DİPLOMASİ

“Sektörel Diplomasi İnşası”

İnsani diplomasi silahlı çatışmalara taraf olan devletleri, devlet-dışı aktörleri ve sivil toplum üyelerini eş zamanlı olarak etkileme stratejisidir. İnsani diplomasi ikili ve çok taraflı, resmî ve gayriresmî ilişkileri uluslararası hukuk çerçevesinde kesintisiz bir ilişkiler ağı hâlinde yürütmeyi amaçlar. Geleneksel diplomasi ülkelerin resmî diplomatlarınca yürütülür. İnsani diplomasi ise resmî diplomasiye ek olarak siyasi, askerî ve insani alanlarda bütünleşik bir faaliyetler zinciri öngörür. Nihai kertede ilgili kamuoylarını ve halkları bilgilendirmeyi hedefler. Enformasyon, bilişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler insani diplomasiyi hem zorunlu kılmış hem de kolaylaştırmıştır.

Geleneksel diplomasi görevleri bir ülkenin dış politika yapıcıları tarafından askerî, siyasi ve ekonomik gereklilikler çerçevesinde belirlenir. Dolayısıyla diplomasi ve dış politika birbirinden farklıdır. Devleti temsil etmek, müzakereler yürütmek ve uluslararası sistemin işleyişine dair kurullarla dış politika arasında uyum arayışı içerisinde olmak bu görevlerden bazılarıdır. Diplomasi uluslararası sistemde anlaşmazlıkların belli bir düzen içerisinde çözülmesini sağlama arayışıdır. Bu açıdan diplomasi çatışmaları önleme ve barışı koruma işlevi üstlenir.

İnsani diplomasi ise çatışmalarda mağdur olan masumların sesi olma iddiasındadır. En önemli çabası uluslararası alanda tarihî süreçte teşekkül etmiş bulunan uluslararası hukuka saygıyı temin etmektir. Bu çerçevede, insani diplomasi en önemli işlevleri ulusal ve uluslararası aktörler arasında insani anlaşmalar yapılmasını sağlamak, çatışan taraflar arasında tarafsız arabulucu rolü oynamak ve uluslararası hukukun dikkate alınmasını sağlamaktır. Bu çerçevede insani diplomasi devletler ve devlet dışı aktörler ile çok farklı noktalarda temas hâlinde olmak, sadece barışı sağlama konusunda değil tüm insani konularda mağdurlar lehine müdahil olmak, resmî kurumlardan bağımsız faaliyet göstermek, kimi zaman diplomatik bakımdan mahrem alanlarda faaliyet göstermek ve gerektiğinde ilgili tesir ağlarını harekete geçirmek gibi özelliklere sahiptir.

İnsani diplomasi devlet ve devlet dışı aktörler kadar hükümetler arası ve uluslararası Kızılay/Kızılhaç örgütleri gibi hükümet dışı örgütler, ekonomik, siyasi, ideolojik ve dini çıkar grupları, medya ve sivil toplumun diğer üyeleri ile dirsek teması halinde yürütülür. Ama insani diplomasi her koşulda sivil niteliğini korumak zorundadır. Resmi diplomasiyi yürüten kanallarla karşılaştırıldığında, insani diplomasi faaliyeti yürüten bireyler ya da kurumlar özellikle gayri resmi taraflarla temas noktasında büyük bir faaliyet esnekliğine ve özerkliğine sahiptir.

İnsani diplomasi, en azından teorik olarak, silahlı çatışmalardan kaynaklanan mağduriyetleri gidermek, tarafların sorumluluklarının farkına varmalarını sağlamak, mağdurlara doğrudan yardım sağlamak, cezaevi şartlarının iyileştirilmesini sağlamak, çatışma sahasında insan hakları ile ilgili faaliyetler yürütmek gibi insani faaliyetlerle sınırlıdır.

İnsani diplomasi faaliyetlerinin tarafsız ve sivil nitelikte olması birkaç bakımdan önem arz etmektedir. Her şeyden önce resmî bağlantısı olan ya da çatışmaların taraflarından biri ile bağlantısı bulunan bir aktörün sahadaki etkinliği hissedilir biçimde azalacaktır. İkincisi, insani diplomasi yürüten aktörlerin birincil amacı çatışmayı sona erdirmek değil insan haklarına riayet edilmesini sağlamak olmalıdır. Çünkü barış, tıpkı savaş gibi, siyasi nitelikli bir olgudur ve barış çabalarına müdahil olmak insani diplomasi faaliyetlerinin sivil niteliğini zedeler. Resmî nitelikli barış girişimlerinin başarısız olması hâlinde insani diplomasi faaliyetlerinin tümüyle rafa kaldırılmasını engellemek için de tarafsız ve sivil faaliyetlerin devamı önemlidir.

İnsani diplomasi iç ve dış çatışmalarda, afet ve beklenmedik sosyal krizlerde ya da devletin güvenliği ile ilgili olarak yürütülen herhangi bir faaliyette kadın, çocuk ve yaşlıların ve masum sivillerin mağduriyetinin önlenmesi, kayıp kişilerin haklarının savunulması, kitle imha silahlarına karşı bilinç oluşturulması ve yetkililere sorumluluklarının hatırlatılması gibi alanlarda faaliyet gösterir. Kısacası insani diplomasi insani problemlerin diyalog, müzakere ve uluslararası kurallar yoluyla önlenmesi ve çözümlenmesi stratejisidir. Bu stratejinin gerçekleşmesi taraflar arasındaki etkileşimin göz önünde bulundurulmasını gerektirir. Dolayısıyla insani diplomasi aynı zamanda bir iletişim stratejisidir. Ulusal ve uluslararası alanda yürütülen faaliyetlerin meşruiyeti noktasında insan haklarına verilen önem gittikçe artmakta olduğundan insani diplomasi de önümüzdeki dönemlerde hayati derecede önemli bir diplomasi alanı haline gelecektir.

Bu bağlamda **Sivil Global 2015-2023-2053** “Global Sivil Diplomasi İnşası Programı” kapsamında gerçekleştirilecek **İnsani Diplomasi Çalışma**’nın Türkiye’nin küresel düzeyde uluslararası hukuk, insan hakları alanlarında kapsamlı işbirliği imkanlarının proaktif yaklaşımlarla geliştirilmesinde, ülkemizin prestijinin yükseltilmesinde ve meşruiyet zemininin güçlendirilmesinde önemli katkılar sağlayacağını umuyoruz.

Ana Tema

“Sektörel Diplomasi İnşası”

Alt Temalar

İnsani Diplomaside Kurumsal Kapasite

Uluslararası Hukuk ve İnsani Diplomasi

Uluslararası Kurumlar (BM, Uluslararası Mahkemeler, İnsan Hakları Teşkilatları, Kızılay/Kızılhaç vb) ve

İnsani Diplomasi

İnsani Diplomasi ve Geleneksel Medyanın Rolü

İnsani Diplomasi ve Sosyal Medya

İnsani Diplomasi Yardımlaşma ve Kalkınma İşbirliği